

Artikkelen, som er trykket i det svenske tidsskriftet Lapphundsvännernas Tidning, er gjengitt med tillatelse fra forfatteren. Norsk Lapphundklubb har enerett på gjengivelse på internett.

Peter Erlandsson:

Toppdjuren inom lapphundsaveln

En lapphundsägare, antagligen ganske ung, ställde för en tid sedan frågan till mig: Vilken hanhund respektive tik klassar du som de två bästa lapphundarna någonsin? Jag svarade: Det strider egentligen mot min syn på hundar, att tänka i dylika banor, men eftersom du frågar så skall jag tänka efter.

Självfallet tvangs jag att grunna på frågan, innan jag kunde lämna ett samvetsgrant svar. Efter ett tags funderande så landade jag faktiskt i de två hundar som jag genast hade tänkt på. Jag fick givetvis gå tillbaka några årtionden, nämligen till rasens guldålder, 1970 och 1980 talen, för att gräva fram dem. Jag tog samtidigt tjuren vid hornen och bestämde mig. Det är lika bra att jag skriver en artikel om dessa två enligt min uppfattning näst intill fulländade lapphundar. Det blir också en del utsvävningar i texten med hedersomnämning av andra betydelsefulla lapphundar.

Jag vill varna läsaren, att det blir mycket överord i följande artikel, men jag får försvara mig med att innehållet handlar också om något utomordentligt! Dessutom är artikeln till ytterlighet subjektiv.

Jag får begynna med spinnsidan:

Det måste ha varit i mitten på 1980-talet som jag dömde på Lapphundsvännernas utställning i Gävle. Under en dag med många ypperliga lapphundar så kommer det som sista tävlande för dagen in en champion tik. Jag står mållös och tänker: ***Vilken underbar tik! vilket gångverk! så in i detalj fulländad!*** Tiken blev givetvis bäst i rasen.

Efter bedömningen så talade jag om för ägaren, att jag aldrig någonsin hade sett en bättre tik inom rasen möjligen en eller två av hennes likar. Jag bemerkte också tikens exteriör, som jag inte kunde placera i någon särskild släktlinje. ***Tiken är sär och helt enkelt enastående!***

Matte talade om att hon hette **Stråhles Tuffa (S 19164/80)**, och när jag fick se stamtavlan, så förstod jag varför pusselbitarna hade trillat på plats som de hade gjort. (som alla vet är det lätt i efterhand att läsa facit!) Stamtavlan var ett mischmasch men inte i vilken förvirring som helst! Det är för övrigt tämligen vanligt på alla raser, att slumpavel leder till oanade lyckträffar.

Här fanns **pappan Tuff** (själv en produkt av mischmasch), som jag skattar som rasens särklassigaste avelshund. Mamman var **Strähles Jaijka**, - i mina ögon en riktigt utmärkt typ samt en präktig och i kynnet härlig tik. Som avelsdjur klassar jag likaså henne som en av de bästa tikar inom rasen genom tiderna! **Morfar Abos Kompis** var också en hund, som jag ofta hade uppmärksammat. Bortsett från väl grund pannavsats var han en genomgedigen lapphund mycket välkonstruerad och egentligen av toppkvalitet. Hannen gick väl hyfsat på utställningar, men strängt taget borde han ha förtjänat mycket mer utställningsvinster, men vid tiden fanns det minst tjugo konkurrerande strålande hanhundar inom rasen! **Mormor Strähles Joy** var en tik som jag inte alls uppskattade typen på. Clary visste detta, så Joy kom sällan på tal mellan oss två. Själv kallade Clary henne (i alla fall inför mig) ”min kelpie”.

I Tuffas stamtavla låg **Renfjällets Älm** dubblad, vilket måhända för mig var en nesa. Jag hade sedan länge klassat denne hanne som lapphundsavelns mest överskattade hund, och detta vidhåller jag fortfarande. Han är egentligen den enda överavlade hanhunden inom rasen genom tiderna.

Slutomdömet blir ju i alla fall: Här fanns en klar logik i virrvarret! Parar man de två mest avelssäkra djuren inom hela rasen, så förtjänar man verkligen toppresultat. Tyvärr så var Strähles Tuffa en återvändsgränd i denna glänsande avelsföljd. Hon fick aldrig några valpar.

Jag ägde tidigare en rättvisande bild på denna tik, men dessvärre en vattenskada i mitt förra hus ödelade en stor del av min samling hundfotografier. Enda tillgängliga fotot som finns, är från en senare utställning hos Lapphundsvännerna, när min goda vän framlidna Elsa Gunnarsson, kennel Snöstjärnan, dömde henne till BIR. Elsa var också helt betagen i denna tik.

Tuffa ägde det underbara, levnadsglada och frimodiga Strähle-temperamentet. Jag tycker också att fotot visar på en väldigt glad och lycklig hund. Tuffa blev Nord. Ch. Anmärkningsvärt däremot så presterade denna tik inga riktiga toppresultat på SKK:s utställningar.

Läsaren spørjer väl då, vilka var de tikar, som jag vägde Tuffa emot? Jo jag hade när jag fick frågan två andra tikar i huvudet, - nämligen två sextiotalsflickor; **Hälsing kronas Kikki** och **Sudergutes Noppy**. Om någon äger bilder av dessa två vore det kul att få återse dem.

Jag återvänder nu till min gröna ungdom:

När jag var i tjugosåldern, så bodde jag näst intill granne med Gösta Eriksson, en hedersman och sedan länge god vän med paret Strähle. Han ägde en hanhund, **Strähles Geilo**, som han då och då med föga framgång ställde ut. Det var en stor kraftfull mycket välbyggd hanne med betongfast lynne, men tyvärr hade han gula ögon. Oftast blev det hedervärda förstapris, men en gång hävade han lyckligtvis in ett certifikat.

Vid några utställningstillfällen så följde jag med Gösta, och hade då tillfället att gå och studera hundar i lugn och ro. Som läsaren säkert vet: Jämfört med dagens lapphundar så var rasen då mycket mer ojämn i utseende. I nutid så pratas det ju

ofta om "det fina Tornö-blodet", det gjorde man inte på 60-talet. De enstaka Tornö-hundar som man då såg var förkrympta och allmänt egendomliga. Trots allt hade de vackra huvuden, men det som satt inne i huvudet var inte vackert. Hundarna verkade både skygga och opålitliga.

Gösta och jag snackade om detta några dagar efter en utställning: *Tornö är rasens betydelsefullaste nyskapare må så vara, men nu har denna kennel inget berättigande längre!*

Något år senare stod vi med skammen! Det är förrädisk! Man kan inte klassa ut en uppfödare, bara för att man av slump under en tid ser ett antal riktigt dåliga hundar.

När jag något årtionde senare tittade i backspeglarna, så insåg jag hur slätstruken rasen hade varit, om inte några vakna uppfödare (exempelvis: Hälsingkrona, Norrforsen och Snöstjärnan) hade tagit tillvara de sista Tornöhundarna, då när denna kennels avel sjöng på sista versen.

Redan 1969 på en utställning i Skövde så mötte jag Gunnarssons helt underbara, eller snarare sensationelle, **Saimo av Tornö**, och det visades någon säsong senare upp flera av hans banbrytande avkommor.

Något år därefter kom jag att prata med Gunnarssons, om varför de hade tagit in avelsmateriel, släktemässigt något helt annat än de tidigare hade avlat på. *Jo vi har haft Tornö-tikar hemma på parning med vår Int. Ch. Jani. Dessa tikar var så utmärkta, och lämnade så bra avkommor, så vi insåg att vi borde själva dra nytta av Tornö-linjerna.* Jag förstår er, svarade jag, nu när jag ser Saimos avelsresultat.

Och nu till svärdssidan:

Jag fick några år senare se Gunnarssons näste hane, **Rillo av Tornö! (S19692/68)**

De hundraser som man verkligen känner i grund blir ju speciella! Möter man en individ inom dylika raser som är näst intill fulländad, så slås man bildligt talat till marken. Detta har hänt några ytterst få gånger för mig, och det hände just när jag första gången såg Rillo.

För mig är denne hanhund oavsett ras en av dem inom dussinets bästa utställningshundarna som jag har sett. Han var oerhört välbyggd med klockrena rörelser och in i detalj rastypisk, samt visade värdighet och makalös utstrålning i ringen. Långt upp i veteranåldern glänste han som vinnare. En gång lyckades också Rillo gå till topps och vinna BIS på en SKK utställning.

Det är ingen ide att analysera Rillos stamtavla, anser jag i alla fall. Utanför kenneln var dess hundar närmast anonyma. I praktiken bör Tornöhundarna därför betraktas som tillhörandes en stam.

Mary Stephens blev över hundra år. Jag uppskattar att hon var minst åttiofem när Rillo föddes, och hennes kennel var jättelik. Det finns säkert ännu någon lapphundsägare, som också har minne av Emil, gubben som i sina chaufförskläder

visade upp kennelns hundar. (För övrigt passande förnamn på en smålänning arbetandes på en smålandskennel). Gösta besökte Tornö-kenneln någon gång, och uppskattade antalet hundar till hundratalet. Utöver lapphund fanns där även framgångsrik avel på skye terrier, smålandstövare och cocker spaniel.

Bilden på Rillo är ett foto av hunden som veteran taget av Wilhelm Dufwa. Med dem han kände, så var Rillo en väldigt gullig pussgurka, det tycker jag denna bild åskådliggör.

Har det då funnits några med Rillo jämbördiga hanner frågar läsaren?

Alla med raserfarenhet vet nog, att på lapphund är det lättare att avla fram bra hanhundar än tikar. Det har funnits drövis av verkligt bra hundar inom lapphundsaveln, och alla topphundar som jag fick i huvudet skapade närmast en tankemässig myrstack. Övriga hundar som omedelbart kom i mina tankar var dock följande: **Snöstjärnans Joik** och Rillos son **Snöstjärnans Kaise Vaise**, - två hundar av sällsynt toppklass.

I denna artikel har jag sökt berätta om de fulländade och likvärdiga lapphundarna Tuffa och Rillo. Deras liv var i tretton års otakt. Det hade varit för mig en dröm, att få se det omöjliga, - nämligen dessa två samtidigt i ringen. Jag beklagar verkligen er yngre lapphundälskare, som alls inte fick tillfälle att se dessa två.

Men idag då finns inga topphundar numera? Jo det finns helt klart även nutida topphundar, men här beskriver jag hundarna som står snäppet över topphundarna! Jag tror faktiskt, att vi har för liten avelsbas numera, för att avelsmässigt nå upp till dessa yttersta av toppdjur!

Peter Erlandsson

